

Sairilan koulukoti
Johtaja Päivi Kinnunen

Valvonta-asia, Sairilan koulukoti

Asian vireille tulo

Itä-Suomen aluehallintovirastoon on saapunut kaksi epäkohtailmoitusta, jotka koskevat Sairilan koulukodin erityisen huolenpidon yksiköitä: Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen epäkohtailmoitus 15.1.2024 sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen ja Helsingin kaupungin epäkohtailmoitus 19.2.2024.

Valvonnan kohde

Sairilan koulukoti, erityisen huolenpidon yksiköt Havula ja Koivula

Ratkaisu

Aluehallintovirasto antaa Sairilan koulukodille huomautuksen siitä, että koulukoti ei ole noudattanut valtion koulukoteja ohjaavaa lainsäädäntöä erityisen huolenpidon osastojen henkilöstön määrän ja rakenteen mitoituksessa.

Aluehallintovirasto kiinnittää Sairilan koulukodin huomiota henkilöstön riittävään ammatilliseen osaamiseen.

Aluehallintovirasto kiinnittää palveluntuottajan huomiota siihen, että toimintayksikön asiakkaiden toimintakykyä ja palvelujen tarvetta tulee seurata ja mitoittaa yksikön hoito- ja kasvatushenkilöstön määrän ja rakenne vastaamaan

asiakkaiden palvelujen tarvetta kaikissa tilanteissa ja kaikkina vuorokauden aikoina, myös yövuoroissa.

Aluehallintovirasto kiinnittää Sairilan koulukodin huomiota myös siihen, että koulukodin tehtävä on arvioida säännöllisesti kameravalvonnan käytön yleisiä perusteita asiakkaiden oikeuksien näkökulmasta ja arvioida myös, onko koulukodin kameravalvontaa mahdollista rajata vaarantamatta asiakasturvallisuutta.

Aluehallintovirasto pyytää palveluntuottajalta 31.1.2025 mennessä selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tässä päätöksessä annetun ohjauksen vuoksi.

Asian kuvaus

Itä-Suomen aluehallintovirastoon saapuneissa epäkohtailmoituksissa tuotiin esille huolta Sairilan koulukodin erityisen huolenpidon yksiköiden Havula ja Koivula henkilöstömäärästä sekä henkilöstörakenteesta.

Epäkohtailmoitusten mukaan Havulassa ja Koivulassa kaikilla työntekijöillä ei ole Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain (1379/2010) 10 §:n mukaista koulutusta, osa työntekijöistä on kouluttamattomia ja henkilöstömitoituksen katsotaan olevan liian pieni erityisen huolenpidon osastolle (epäkohtailmoituksen mukaan Havulan henkilöstömitoitus ilmoituksen tekohetkellä 2,75, Koivulassa 1,25).

Itä-Suomen aluehallintovirasto aloitti epäkohtailmoitusten johdosta Sairilan koulukodin erityisen huolenpidon yksiköiden valvonnan. Itä-Suomen aluehallintoviraston sosiaalihuollon ylitarkastajat Pia Sirviö ja Marjut Peiponen kävivät kuulemassa Sairilan koulukodin erityisen huolenpidon osastoille sijoitetut lapset 21.5.2024. Käynnin aikana havaittiin laaja kameravalvonta molempien osastojen yleisissä tiloissa, keittiössä ja ruokailutilassa, käytävillä, eteistilassa sekä

joissakin neuvotteluhuoneissa. Aluehallintovirasto pyysi kameravalvonnasta lisäselvitystä 31.5.2024.

Lausunto ja selvitykset

Aluehallintovirastolla on ollut käytettävissään epäkohtailmoitusten ja lasten kuulemisten lisäksi johtaja Päivi Kinnusen 23.5.2024 sekä 10.6.2024 laatimat selvitykset.

Lasten kuuleminen

Aluehallintoviraston sosiaalihuollon ylitarkastajat Pia Sirviö ja Marjut Peiponen ovat käyneet kuulemassa Sairilan koulukodin erityisen huolenpidon yksiköihin sijoitetut lapset 21.5.2024.

Lasten kuulemisissa merkittävimpana huolenaiheena nousi esille lasten kokemus siitä, että ohjaajat eivät osaa vastata lapsen tarpeisiin tai heillä ei ole ymmärrystä lapsen asioihin tai elämäntilanteeseen. Positiivisina asioina lapset toivat esille mahdollisuuden aktiiviseen arkeen, esimerkiksi harrastusmahdollisuudet ja riittävä ulkoilu koettiin hyvänä.

Lasten kuulemisten perusteella aluehallintovirasto toteaa, että Sairilan koulukodin henkilöstön osalta palveluntuottajan on kiinnitettävä huomiota henkilökunnan riittävään ammatilliseen osaamiseen ja lasten erityistarpeiden tuntemiseen. Kuulemisissa tunnistettiin, että henkilökunnalla ei kaikissa tilanteissa ole ollut osaamista ja ammatillisuutta haastavissa vuorovaikutustilanteissa, tai riittävää ymmärrystä ja ennakointikykyä lapsen erityistarpeista aiheutuviin käytösongelmiin. Aluehallintovirasto toteaa, että erityisen huolenpidon osastolle sijoitettavilla lapsilla on taustallaan vaikeita päihde-, käytös- ja koulunkäynnin ongelmia, ja he ovat erityisen haavoittuvassa asemassa olevia asiakkaita. Henkilökunnan osaaminen on suhteutettava näihin vaativiin tarpeisiin niin, että henkilökunnalla on riittävä koulutus ja kokemus sekä ammattitaito.

Aluehallintoviraston ratkaisun perustelut

Sovellettava lainsäädäntö

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023, jäljempänä valvontalaki) 4 §:n 1) kohdan mukaan tässä laissa tarkoitetaan palvelunjärjestäjällä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä vastuussa olevaa hyvinvointialuetta, Helsingin kaupunkia, HUS-yhtymää ... sekä valtion koulukoteja.

Saman pykälän 2) kohdan mukaan tässä laissa tarkoitetaan palveluntuottajalla hyvinvointialuetta, Helsingin kaupunkia, HUS-yhtymää, valtion liikelaitosta, ... ja muuta julkista yhteisöä, joka tuottaa 3 kohdassa tarkoitettuja sosiaalipalveluja.

Valvontalain 10 §:n 4 momentin mukaan palveluntuottajan on nimettävä palveluyksikköön vastuhenkilö tai eri palvelualoille vastuuhenkilöitä, joiden on johdettava palvelutoimintaa ja valvottava, että palvelut täyttävät niille säädetyt edellytykset koko sen ajan, kun palveluja toteutetaan. Vastuuhenkilöllä on oltava toiminnan edellyttämä, asianmukainen koulutus, kokemus ja ammattitaito.

Valvontalain 27 §:n 1 momentin mukaan palveluntuottajan on valvottava oman toimintansa ja alihankkijan toiminnan laatua ja asianmukaisuutta sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta. Palveluntuottajan on laadittava palveluyksiköittäin päivittäisen toiminnan laadun, asianmukaisuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi sekä asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seuranta varten omavalvontasuunnitelma, joka kattaa kaikki palveluyksikössä palveluntuottajan ja sen lukuun tuotetut palvelut. Omavalvontasuunnitelmaan on sisällytettävä kuvaus vaaratapahtumien ilmoitus- ja oppimismenettelyistä.

Valvontalain 27 §:n 2 momentin mukaan palveluntuottajan on otettava huomioon palveluyksikön omavalvontasuunnitelmaa tehtäessä ja muutettaessa palveluyksikön palveluja saavilta asiakkailta ja potilailta, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä

palveluyksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävä palaute. Palveluyksikön omavalvontasuunnitelmaa tehtäessä ja muutettaessa on otettava huomioon myös valvontaviranomaisten antama ohjaus ja päätökset.

Valvontalain 27 §:n 4 momentin mukaan palveluntuottaja ja vastuuhenkilö vastaavat siitä, että omavalvontasuunnitelmaa toteutetaan päivittäisessä toiminnassa palveluja tuottaessa. Palveluyksikön omavalvontaan sisältyvää palvelujen laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamista ja palvelujen kehittämistä toteuttaa palveluntuottajan henkilökunta.

Valvontalain 29 §:n 1 momentin mukaan palveluntuottajan on ilmoitettava välittömästi salassapitosäännösten estämättä palvelunjärjestäjälle ja valvontaviranomaiselle palveluntuottajan omassa tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneet tapahtumat, vahingot tai vaaratilanteet sekä muut sellaiset puutteet, joita palveluntuottaja ei ole kyennyt tai ei kykene korjaamaan omavalvonnallisin toimin.

Valvontalain 32 §:n 2 momentin mukaan aluehallintovirasto valvoo toimialueellaan sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisen ja tuottamisen lainmukaisuutta ja antaa siihen liittyvää ohjausta.

Valvontalain 33 §:n 1 momentin mukaan valvontaviranomainen ryhtyy tietoonsa tulleen valvonta-asian perusteella niihin toimenpiteisiin, joihin se asiakas- tai potilasturvallisuuden varmistamisen tai lain noudattamisen kannalta katsoo olevan aihetta.

Valvontalain 38 §:n 1 momentin mukaan jos sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisessä, tuottamisessa tai toteuttamisessa havaittu puute, virheellisyys, laiminlyönti tai muu epäkohta ei anna aihetta 39 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, valvontaviranomainen voi saattaa palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan, palveluyksikön vastuuhenkilön tai virheellisestä

toiminnasta vastuussa olevan henkilön tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä tai kiinnittää edellä mainittujen tahojen huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja tuottamiseen sekä hyvän hallinnon vaatimukseen.

Valvontalain 38 §:n 2 momentin mukaan valvontaviranomainen voi myös kehottaa palvelunjärjestäjää tai palveluntuottajaa, palveluyksikön vastuuhenkilöä tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevaa henkilöä korjaamaan todetun puutteen tai muun epäkohdan. Jos edellä tarkoitettuja toimenpiteitä ei voida asian kokonaisarvioinnin vaikuttavat seikat huomioon ottaen pitää riittävinä, valvontaviranomainen voi antaa edellä mainituille tahoille huomautuksen vastaisen varalle.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain (30.12.2010/1379) 1 §:n 2 momentin mukaan valtion koulukodeissa annetaan kasvatusta, hoitoa ja perusopetusta ja siihen liittyvää muuta opetusta sellaisille lastensuojelulain (417/2007) perusteella sijais- tai jälkihuoltoon sijoitetuille lapsille ja nuorille, joita ei voida tarkoituksenmukaisesti kasvattaa ja hoitaa muussa lastensuojeluyksikössä ja jotka eivät sairautensa vuoksi tarvitse muualla annettavaa hoitoa.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 9 §:n mukaan valtion koulukodissa voi olla johtaja, apulaisjohtajia, psykologeja, opettajia, erityisopettajia, koulunkäyntiavustajia, erikoissairaanhoitajia, sosiaalityöntekijöitä, vastaavia ohjaajia ja ohjaajia sekä tarpeen mukaan muuta henkilökuntaa.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 10 §:n mukaan ohjaajan kelpoisuusvaatimuksena olevan tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto tai ammattikorkeakoulututkintoja edeltänyt opistoasteinen ammatillinen tutkinto. Muun henkilökunnan kelpoisuusvaatimuksista on voimassa, mitä niistä muualla laissa ja lain nojalla säädetään.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 7 §:n mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa sosiaalityöntekijän ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut Suomessa ylemmän korkeakoulututkinnon, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat yliopistolliset opinnot sosiaalityössä.

Lastensuojelulain (417/2007) 59 §:n 1 momentin mukaan asuinyksikössä saadaan hoitaa yhdessä enintään seitsemää lasta tai nuorta. Samaan rakennukseen voi olla sijoitettuna enintään 24 lasta tai nuorta. Jos lapselle järjestetään laitoshuoltoa yhdessä vanhemman, huoltajan tai muun hänen hoidostaan ja kasvatuksesta vastaavan henkilön kanssa, voidaan yhdessä hoitaa useampaakin lasta.

Lastensuojelulain 59 §:n 2 momentin mukaan asuinyksikössä tulee olla vähintään seitsemän hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää. Jos samassa rakennuksessa on useampi asuinyksikkö, asuinyksikköä kohden tulee olla vähintään kuusi hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää. Jos hoito- ja kasvatustehtävissä toimiva työntekijä asuu yhdessä hoidettavien lasten tai nuorten kanssa, voidaan mainituista henkilöstön määristä poiketa.

Lastensuojelulain 59 §:n 3 momentin mukaan kiireellisissä tapauksissa voidaan väliaikaisesti poiketa 1 momentissa tarkoitetuista lasten määristä, jos se on välttämätöntä lapsen hoidon järjestämiseksi.

Lastensuojelulain 59 §:n 4 momentin mukaan edellä 1–3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa henkilöstön määrä on suhteutettava hoidettavien lasten tai nuorten lukumäärään, heidän tarvitsemaansa hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen ottaen huomioon, mitä 60 §:ssä säädetään.

Lastensuojelulain 60 §:n 1 momentin mukaan lastensuojelulaitoksessa on oltava lasten ja nuorten tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen nähden riittävä määrä sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuja sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä muuta henkilöstöä.

Lastensuojelulain 60 §:n 2 momentin mukaan laitoksen hoito- ja kasvatustehtävistä vastaavan johtajan tulee täyttää sosiaalihuoltolain 46 a §:n 3 momentissa säädetyt edellytykset.

Lastensuojelulain 60 §:n 3 momentin mukaan hoito- ja kasvatustehtävissä olevan henkilöstön määrässä ja henkilöstörakenteessa on otettava huomioon toimintayksikön asiakaskunnan erityistarpeet ja toiminnan luonne. Henkilöstön riittävästä määrästä, osaamisesta ja perehdytyksestä on huolehdittava siten, etteivät niihin liittyvät puutteet aiheuta rajoitusten käyttämistä, lapsen turvallisuutta vaarantavia ja ihmisarvoa alentavia rajoitustoimenpiteiden toteuttamistapoja ja käytäntöjä.

Asian arviointi ja johtopäätökset

Henkilöstö

Sairilan koulukodin johtaja Päivi Kinnusen antamassa selvityksessä ohjaajana toimivan hoito- ja kasvatushenkilöstön määrä osastoittain on seuraava:

Koivula: sosionomi (AMK) 3, sairaanhoitaja 1,15, yhteisöpedagogi 1, sosionomiksi opiskeleva liikunnanohjaaja (AMK) sekä sosionomiksi opiskeleva liikuntaneuvoja (AMK).

Havula: sosionomi (AMK) 3,15, yhteisöpedagogi 1.

Osa-aikaisina erityistyöntekijöinä toimivat psykologi, sosiaalityöntekijä (koulutus yhteisöpedagogi), päihdetyöntekijä (koulutus sosionomi AMK ja yhteisöpedagogi), sekä psykiatrinen sairaanhoitaja. Lisäksi molemmilla osastoilla työskentelee valvojan

tehtävänimikkeellä lähihoitajia. Aluehallintovirasto ei huomioi edellä mainittuja osa-aikaisia erityistyöntekijöitä tai valvojia hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvaksi henkilöstöksi, eikä laske ohjaajien vahvuuteen äitiysvapaalle merkittyä henkilökuntaa.

Lastensuojelun sijaishuoltoyksikön henkilöstömäärästä säädetään lastensuojelulaissa, jonka mukaan asuinyksikössä tulee olla vähintään seitsemän hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää. Jos samassa rakennuksessa on useampi asuinyksikkö, asuinyksikköä kohden tulee olla vähintään kuusi hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää. Lastensuojelulain mukaan hoito- ja kasvatustehtävissä olevan henkilöstön määrässä ja henkilöstörakenteessa on otettava huomioon toimintayksikön asiakaskunnan erityistarpeet ja toiminnan luonne.

Valtion koulukotien henkilöstöstä säädetään laissa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä. Lain 9 §:n mukaan valtion koulukodissa voi olla johtaja, apulaisjohtaja, psykologeja, opettajia, erityisopettajia, koulunkäyntiavustajia, erikoissairaanhoidtajia, sosiaalityöntekijöitä, vastaavia ohjaajia ja ohjaajia sekä tarpeen mukaan muuta henkilökuntaa. Ohjaajien kelpoisuudesta todetaan lain 10 §:ssä, että ”ohjaajan kelpoisuusvaatimuksena on tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto tai ammattikorkeakoulututkintoja edeltänyt opistoasteinen ammatillinen tutkinto”.

Edellä mainittuihin pykäliin viitaten aluehallintovirasto toteaa, että valtion koulukotien hoito- ja kasvatushenkilökunnaksi laskettavalla henkilöstöllä (ohjaajat) tulee olla Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä säädetyn lain 10 §:n mukainen kelpoisuus. Kelpoisuusvaatimuksesta ei voi poiketa muuttamalla ohjaajien nimikkeitä.

Aluehallintovirasto toteaa lisäksi, että THL:n alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain mukaan valtion koulukodeissa annetaan kasvatusta, hoitoa ja perusopetusta ja siihen liittyvää

muuta opetusta sellaisille lastensuojelulain perusteella sijais- tai jälkihuoltoon sijoitetuille lapsille ja nuorille, joita ei voida tarkoituksenmukaisesti kasvattaa ja hoitaa muussa lastensuojeluyksikössä. Kyse on lain mukaan erityisen vaativaa hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevista lapsista ja nuorista. Aluehallintovirasto toteaa, että lastensuojelulaissa on säädetty henkilöstön vähimmäismäärästä. Lainmukaisen kelpoisuuden täyttäviä ohjaajia tulee olla riittävä määrä ja määrä tulee suhteuttaa hoidettavien lasten ja nuorten yksilöllisiin erityistarpeisiin ja toiminnan luonteeseen, huomioiden lisäksi mitä lastensuojelulain 59-60 §:ssä säädetään.

Aluehallintovirasto toteaa vielä, että valvontalain 4 §:n 8) kohdan mukaan tässä laissa tarkoitetaan vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavalla palveluyksiköllä sosiaalihuollon ympärivuorokautista palveluyksikköä tai palveluyksikköä, jossa tuotetaan palveluja sosiaalihuoltolain 3 §:n 1 momentin 3 ja 6 kohdissa määritellyn mukaisesti erityistä tukea tarvitseville henkilöille tai palveluyksikköä, jossa henkilökunnalta edellytetään laaja-alaista erityisosaamista tai jossa voidaan käyttää asiakkaan itsemääräämisoikeutta rajoittavia toimenpiteitä. Valtion koulukodit täyttävät myös tämän määritelmän tunnusmerkit, joten henkilöstön riittävään määrään ja ammatillisuuteen on kiinnitettävä omavalvonnassa erityistä huomiota myös valvontalain perusteella.

Aluehallintovirasto toteaa muun henkilöstön osalta, että muuta henkilöstöä ei lasketa hoito- ja kasvatushenkilöstöä koskevaan mitoitukseen, eivätkä he voi tehdä tehtäviä, joissa vaaditaan alan tutkinto ja muu kelpoisuus.

Aluehallintovirasto toteaa, että opiskelijaa ei lähtökohtaisesti lasketa luvan mukaiseen kasvatukseen ja hoitohenkilökuntaan. Mikäli sosionomi- tai sairaanhoitajaopiskelija on tosiasiallisesti opintojensa loppuvaiheessa (vähintään 2/3 osaa suoritettuna) ja työnantaja on tehnyt hänen kanssaan työsopimuksen, voidaan opiskelija laskea joissain tilanteissa hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvaksi työnantajan erityisellä harkinnalla. Opiskelija ei voi toimia

työvuorossa yksin, koska opiskelijana oleva työntekijä ilman aikaisempaa alalle soveltuvaa koulutusta ei voi ottaa lapsista hoito- ja kasvatustuuta työvuoronsa aikana.

Sairilan koulukodin johtajan toimittamien henkilöstölistojen mukaan koulukodin sosiaalityöntekijänä toimii henkilö, joka on koulutukseltaan yhteisöpedagogi.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) annetun lain 7 §:n mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa sosiaalityöntekijän ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut Suomessa ylemmän korkeakoulututkinnon, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat yliopistolliset opinnot sosiaalityössä. Saman lain 12 §:n mukaan sosiaalityöntekijän ammatissa voi toimia tilapäisesti enintään vuoden ajan sosiaalityöntekijän ammattiin opiskeleva henkilö, joka on suorittanut hyväksytysti sosiaalityön aineopinnot ja käytännön harjoittelun. Opiskelija toimii ammattiin valmistuneen sosiaalityöntekijän johdon ja valvonnan alaisena.

Aluehallintovirasto toteaa, että Sairilan koulukodin on noudatettava sosiaalihuollon ammattihenkilölakia sosiaalityöntekijän tehtävän osalta. Aluehallintovirasto viittaa päätöksessään myös Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen 15.1.2024 laatimaan tarkastuskertomukseen, jossa Sairilan koulukotia on niin ikään ohjattu sosiaalityöntekijän kelpoisuudesta.

Aluehallintovirasto toteaa asiasta saadun selvityksen perusteella, että Sairilan koulukodin henkilöstömäärä ja -rakenne ei vastaa sitä, mitä Valtion koulukodin henkilöstön lain mukaan edellytetään olevan. Lisäksi saaduista selvityksistä ei käy ilmi, että henkilöstömäärää ja -rakennetta olisi arvioitu siitä näkökulmasta, tulevatko sijoitettujen lasten yksilölliset erityistarpeet hoidetuiksi ja huomioon otetuiksi koulukodin päivittäisessä toiminnassa ja riittääkö laissa säädetty

henkilöstön vähimmäismäärä toteuttamaan noita tehtäviä ja toiminnan laatua.

Aluehallintovirasto katsoo olevan perusteltua antaa Sairilan koulukodille huomautuksen koulukotien henkilöstömitoitusta ja rakennetta ohjaavan lainsäädännön noudattamatta jättämisestä.

Kameravalvonta

Aluehallintoviraston tarkastuskäynnillä 21.5.2024 havaittiin laaja kameravalvonta molempien osastojen yleisissä tiloissa, keittiössä ja ruokailutilassa, käytävillä, eteistilassa sekä joissakin neuvotteluhuoneissa. Aluehallintovirasto pyysi kameravalvonnasta lisäselvitystä, johon koulukodin johtaja Päivi Kinnunen vastasi 10.6.2024.

Tietosuojavaltuutetun (539/451/2011, 7.11.2011) käsityksen mukaan asuintilojen kameravalvonnalla puututaan voimakkaasti henkilön yksityisyyden ja yksityiselämän suojaan. Kameravalvontaa voi käyttää vain tilanteissa, joissa vähemmän yksityisyyden suojaan puuttuvat keinot eivät ole olleet riittäviä.

Tapio Rädyn laatiman lastensuojelulain soveltamisoppaan mukaan kameravalvonnan sallittavuutta lastensuojelulaitoksissa tulee arvioida perusoikeussäännösten ja lastensuojelulain näkökulmasta. Rädyn mukaan tallentavaan kameravalvontaan on sovellettava myös tietosuojaa koskevia säännöksiä. Tallentavan kameravalvonnan tallenteet ovat henkilötietoja ja osa lasta koskevia asiakirjoja. (Räty, Lastensuojelulaki – käytäntö ja soveltaminen 2019, 535.)

Rädyn (2019, 535) mukaan kameravalvonnan järjestämisessä on lisäksi noudatettava suhteellisuusperiaatetta.

Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti on arvioitava, onko kameravalvonnan sijaan käytettävissä muita lapsen yksityisyyden paremmin huomioon ottavia keinoja. Kameravalvonnalla ei voida korvata sijoitettujen lasten hoidon tarpeeseen vastaamattomia henkilöstöresursseja tai työntekijöiden tarjoamaa tukea ja läsnäoloa.

Laitoksen on huolehdittava, että henkilöstöä on riittävästi suhteessa lasten hoidon vaativuuteen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa (KHO 18.8.2017 T 3950) todetaan, että jos kameravalvontaa käytetään toimintayksikön ulko-ovien kulunvalvonnassa tai toimintayksikön piha-alueella, tulee erityisesti pitää huolta toimintayksikössä olevien henkilöiden yksityisyyden suojasta. Kameravalvonnasta, joka loukkaa yksityisyyttä, voi seurata rangaistus rikoslain 24 luvun 6 §:n mukaisena salakatseluna.

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa ratkaisussaan (EOAK/5377/2018, 20.5.2019), että vain silloin, kun on kyse lapsen terveyden, hoidon ja turvallisuuden kannalta välttämättömästä valvonnasta, joka ei ole muutoin järjestettävissä, voi jatkuvan kameravalvonnan järjestäminen olla mahdollista.

Sairilan koulukodin johtajan antaman selvityksen mukaan kameravalvonta on käytössä työsuojelullisin perustein, lasten ja aikuisten oikeusturvan turvaamiseksi tilanteissa, joista on esimerkiksi syytä ilmoittaa poliisille. Aluehallintovirasto toteaa, että lastensuojeluyksikön tulee olla kodinomainen tila, jossa kamera- tai kulunvalvonnalla toteutettavan valvonnan sijaan ensisijaisena menettelynä on työntekijöiden lisääminen työvuoroihin. Mahdollinen poliisitutkinnan turvaaminen ei ole aluehallintoviraston näkemyksen mukaan asianmukainen syy laajalle kameravalvonnalle.

Aluehallintovirasto kiinnittää palveluntuottajan huomiota siihen, että toimintayksikön asiakkaiden toimintakykyä ja palvelujen tarvetta tulee seurata ja mitoittaa yksikön hoito- ja kasvatushenkilöstön määrä ja rakenne vastaamaan asiakkaiden palvelujen tarvetta kaikissa tilanteissa ja kaikkina vuorokauden aikoina, myös yövuoroissa.

Huomiota kiinnitetään myös siihen, että henkilöstömäärän ja osaamisen riittävyyden arvioinnin yhteydessä Sairilan koulukodin tehtävä on arvioida säännöllisesti kameravalvonnan käytön yleisiä

perusteita asiakkaiden oikeuksien näkökulmasta ja arvioida myös, olisiko koulukodin kameravalvontaa mahdollista rajata vaarantamatta asiakasturvallisuutta.

Muu sovellettava lainsäädäntö

Tekstissä mainitun lisäksi lastensuojelulain (417/2007) 62 §- 74 a §.

Muutoksenhaku

Tämä päätös ei sisällä sellaista ratkaisua, johon voisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:n 1 momentin perusteella hakea valittamalla muutosta.

Sosiaalihuollon ylitarkastaja Satu Syrjälä

Sosiaalihuollon ylitarkastaja Pia Sirviö

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

Lisätiedot

Lisätietoja antaa tarvittaessa sosiaalihuollon ylitarkastaja Pia Sirviö, puhelin 0295 016 000 (vaihde)

Jakelu

Sairilan koulukoti, johtaja Päivi Kinnunen

Valtion koulukodit (kirjaamoja pyydetään toimittamaan päätös Valtion koulukotien johtajalle)

Etelä-Savon hyvinvointialue

Tämä asiakirja ISAVI/1361/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/1361/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Sirviö Pia 13.11.2024 14:12

Ratkaisija Syrjälä Satu 13.11.2024 14:11